

РОЛЬ І МІСЦЕ ІНТЕГРОВАНИХ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ В ЕКОНОМІЦІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Пасько Сергій Михайлович

аспірант

Сумський національний аграрний університет (м. Суми, Україна)

У статті розглянуті роль і місце інтегрованих аграрних формувань в економіці сталого розвитку. Висвітлені основні міжнародні документи, на основі яких сформовані цілі та приймаються заходи щодо реалізації концепції сталого розвитку. Визначене місце та охарактеризований вплив великих інтегрованих структур, таких як агрохолдинги, на економіку сталого розвитку. Визначені основні переваги імплементації підходів сталого розвитку у діяльність інтегрованої структури. Охарактеризована концепція корпоративної соціальної відповідальності, дотримання якої стає одним із найважливіших завдань корпоративної стратегії та підвищення конкурентних переваг інтегрованої структури. Досліджено спрямованість концепції корпоративної соціальної відповідальності на досягнення Цілей сталого розвитку. Обґрунтовані переваги концепції корпоративної соціальної відповідальності при її впровадженні в управлінську та виробничу діяльність інтегрованої структури. Розглянуті соціально-орієнтовані вектори концепції корпоративної соціальної відповідальності та їх відповідність Цілям сталого розвитку. Розглянутий інструментарій інтегрованих структур щодо застосування концепції сталого розвитку. Зроблено висновок про вплив великих інтегрованих структур в частині імплементації основних положень сталого розвитку, можливість запровадження у власну виробничу діяльність визначеного інструментарію для досягнення відповідних Цілей сталого розвитку.

Ключові слова: аграрний сектор, інтегрована структура, інтегроване аграрне формування, холдинг, сталий розвиток, Цілі сталого розвитку, корпоративна соціальна відповідальність, корпоративне управління.

DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.2.8>

Постановка проблеми. Роль бізнесу, передусім великих інтегрованих формувань в аграрному секторі економіки, у реалізації стратегії сталого розвитку має двоїстий характер, що зумовлений їх економічним та політичним впливом як на місцях так і на державному рівні, а також прийнятими векторами їх діяльності.

Націленість компаній на максимізацію прибутку сприяє необмеженому економічному зростанню шляхом розширення операцій, що залучають до виробничого циклу зростаючу кількість ресурсів та мають пропорційний зростаючий вплив на довкілля, в т.ч. і негативний. Такий напрямок розвитку не узгоджується з вирішенням соціальних проблем та об'єктивно суперечить «сталості» розвитку, а також в своїй більшості стимулює прискорення процесів глобалізації.

Слід також зазначити, що великі інтегровані структури мають значний політичний вплив, наприклад, коли одні і ті ж особи керують компанією і займають вищі місцеві чи навіть державні пости. Така ситуація зміцнює позиції інтегрованої структури, але може перешкоджати екологізації та мінімізувати соціальну спрямованість діяльності такої структури. При цьому такі інтегровані структури можуть відволікати обмежені державні кошти від

вирішення важливіших з точки зору суспільства завдань для мінімізації ризиків залучених до проєктів приватних інвесторів.

Водночас зростаюча роль великих компаній, насамперед високо-інтегрованих, до яких віднесені і агрохолдинги, на загальнонаціональному рівні унеможлиблює реалізацію стратегії сталого розвитку без їхньої участі. Інтегровані структури контролюють значну кількість агропромислового виробництва, є найбільшими та впливовими учасниками міжнародних торговельних та інвестиційних відносин, а також головними генераторами та споживачами новітніх технологій. Глобальний капітал інтегрованих структур формує та контролює організацію, розташування та розподіл ресурсів, виробництво та споживання в сучасній національній та глобальній економіці. Великі інтегровані компанії є головними виробниками та експортерами екологічних товарів та послуг, і при цьому об'єктивно сприяють реалізації стратегії сталого розвитку.

У основі діяльності інтегрованих структур лежать не разові угоди, а довгострокові виробничі зв'язки, що сприяє стабілізації виробництва та відсутності стрімких коливань на ринку агропродукції. Інвестиційні рішення великих інтегрованих структур можуть формувати попит як на внутрішньому ринку,

так і на зовнішньому, впливати на зайнятість населення та технологічний прогрес, значною мірою впливаючи на розвиток багатьох регіонів країни. Вітчизняні науковці відзначають позитивну кореляцію між участю у глобальних вартісних ланцюжках інтегрованих структур та темпами приросту ВВП регіону та в деяких випадках навіть держави.

Роль великих інтегрованих структур у державному управлінні підвищує їх значущість у реалізації концепції сталого розвитку. Так, за належного контролю з боку держави та суспільства згадані інтегровані структури можуть сприяти сталому розвитку нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивченню проблематики сталого розвитку аграрної економіки присвячено праці ряду вітчизняних науковців, таких як В. Геець, З. Герасимчук, В. Жмайлов [9], М. Згуровський, І. Куценко, О. Маслак [9], Е. Лібанова [11], Л. Мельник, В. Трегобчук, М. Хвесик [11], В. Шевчук та ін. Щодо розвитку інтегрованих аграрних формувань в аграрному секторі, то тут вагомими є напрацювання О. Бородіної, М. Бутка [4], А. Данкевича [5], С. Дем'яненка, М. Ігнатенка [6], І. Куценка [7], Ю. Лупенка [8], М. Маліка, О. Онищенко, Т. Осташко, О. Попової, П. Саблука, О. Шубравської та багатьох інших. Проте питання функціонування інтегрованих агроформувань та визначення їх впливу на досягнення Цілей сталого розвитку потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення напрямків впливу інтегрованих структур на сталий розвиток аграрного сектору економіки. Основним завданням є характеристика концепції корпоративної соціальної відповідальності інтегрованих структур в аграрному секторі та визначення її відповідності Цілям сталого розвитку.

Результати дослідження. В останні десятиліття ставлення бізнесу до сталого розвитку та соціально-відповідальної діяльності зазнало значної еволюції у напрямку постановки та реалізації відповідних цілей внаслідок низки факторів: державного регулювання, розширення можливостей компаній – покращення репутації, підвищення капіталізації, зниження екологічних та соціальних ризиків, зменшення витрат, завоювання нових ринків, конкурентні переваги тощо. Головними стимулами при цьому залишаються переважно державні програми, що значною мірою базуються на міжнародних домовленостях.

Відповідальність бізнесу за стан природного середовища вперше означена в преамбулі Декларації Конференції ООН з навколишнього середовища в Стокгольмі в 1972 р. Згодом і інші міжнародні документи в цій галузі містили положення про роль та необхідність участі бізнесу в реалізації концепції

сталого розвитку, включаючи доповідь «Наше спільне майбутнє», принципи декларації Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища та розвитку [7] (зокрема, принцип інтерналізації витрат [2, с. 2]), «Порядок денний на XXI століття» (основи корпоративної соціальної відповідальності), Йоганнесбурзький план дій (активна участь бізнесу у зміні моделей «нестійкого» виробництва та споживання, а також посилення екологічної та соціальної відповідальності) та ін. [13, с. 116]. При цьому світова фінансово-економічна криза (2008–2009 рр.) знову привернула увагу суспільства до ролі корпорацій та великих інтегрованих структур у забезпеченні соціальних благ та проблемі необхідності посилення контролю за їх діяльністю.

Широке коло міжнародних домовленостей у сфері навколишнього середовища, насамперед міжнародних екологічних угод, втілюється у державні норми та створення регулюючих органів, які змушують вітчизняні підприємства дотримуватися екологічного та соціального законодавства.

Слід зазначити, що посилення державного впливу у напрямку сталого розвитку дедалі більше відповідає інтересам великих інтегрованих структур, таких як холдинги, які є переважаючими в аграрному секторі економіки України.

Як зазначають вітчизняні науковці, такі як Ю. Лупенко та М. Кропивко, «сучасні агрохолдингові формування – це сучасні великотоварні агропромислові формування інноваційного спрямування» [10, с. 10; 12].

А. Данкевич наголошує на тому, що «холдинг формується за рахунок викупу чи набуття частки у статутному капіталі підприємств, що входять до його складу. Характеризується жорстким централізованим управлінням, являє собою єдину цілісну систему, що є одним з найбільш ефективних інструментів у підвищенні ефективності аграрних підприємств» [6, с. 211].

Так, прояв холдингом турботи про навколишнє середовище та/або встановлення соціальних орієнтирів підвищує мотивацію співробітників та полегшує їхню інтеграцію в корпоративну культуру. При цьому поліпшення репутації таких підприємств сприяє підвищенню їхньої капіталізації. Більшість досліджень підтверджує прямий зв'язок між фінансовими показниками компаній, з одного боку, і екологічними та соціальними характеристиками їх діяльності – з іншого [8].

Серед важливих стимулів ведення відповідального аграрного бізнесу варто відзначити наявність добровільного прийняття міжнародних стандартів екологічного менеджменту, за допомогою яких діяльність із охорони навколишнього середовища ставиться на системну основу. До них належать насамперед стандарти серії ISO.

Впроваджуючи такі системи управління, інтегроване підприємство отримує інструмент для розробки екологічної політики, а також визначення та планування завдань скорочення негативних впливів на навколишнє середовище. На сьогодні у динаміці є зростання кількості аграрних підприємств, які на вимогу споживачів їх продукції, особливо зовнішніх, здійснюють впровадження у власне виробництво кодексів екологічно- та соціально-орієнтованої поведінки та дотримання міжнародних стандартів [5; 6].

Одним із найважливіших внутрішніх факторів переорієнтації цілей інтегрованих структур є можливості, пов'язані зі зменшенням витрат, а також з новими ринками в умовах посилення глобальної конкуренції за доступ до стратегічних ресурсів – енергії, води, сировини та продовольства, суперництва на ринках збуту. Наприклад, брак води – вже обмежувальний чинник для діяльності аграрного бізнесу. Реалізація екологічної політики великим аграрним бізнесом передбачає зменшення споживання природних ресурсів та грамотне управління відходами, що підвищує ефективність власного виробництва та сприяє зниженню витрат.

Аналіз чинників реалізації стратегії сталого розвитку вітчизняним аграрним бізнесом дозволяє дійти невтішного висновку у тому, що на сучасному етапі вона дедалі більше узгоджується з досягненням головної мети діяльності великих інтегрованих структур – максимізації прибутку.

Серед основних добровільних ініціатив, що передбачають включення ідеї сталого розвитку у власну стратегію розвитку та діяльності, слід виділити концепцію корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), дотримання якої стає одним із найважливіших завдань корпоративної стратегії та підвищення конкурентних переваг інтегрованої структури [10].

Найчастіше використовуване поняття КСВ є концепцію управління, відповідно до якої великі інтегровані підприємницькі структури включають соціальні та екологічні завдання при здійсненні підприємницької діяльності, що фактично відповідає реалізації концепції сталого розвитку (рис. 1). Передбачається, що компанії у своїй діяльності, окрім законодавчих рамок, враховують інтереси суспільства: споживачів, постачальників, власних працівників, акціонерів чи інвесторів, місцевої громади та інших зацікавлених сторін. Перевагами КСВ є дотримання навіть більш суворих, ніж регламентовані законодавством, вимог з метою досягнення конкурентних переваг на ринку.

Наслідком досить «широкого» розуміння поняття «корпоративної соціальної відповідальності» є відсутність у бізнесу чітких зобов'язань, які можуть змінюватися від базових (наприклад, підвищення кваліфікації працівників) до розширених (наприклад, профілактичне лікування, розвиток соціальної сфери тощо). Виконання цих цілей впливає на мотивацію співробітників підприємства. Інші зобов'язання в рамках КСВ безпосередньо не

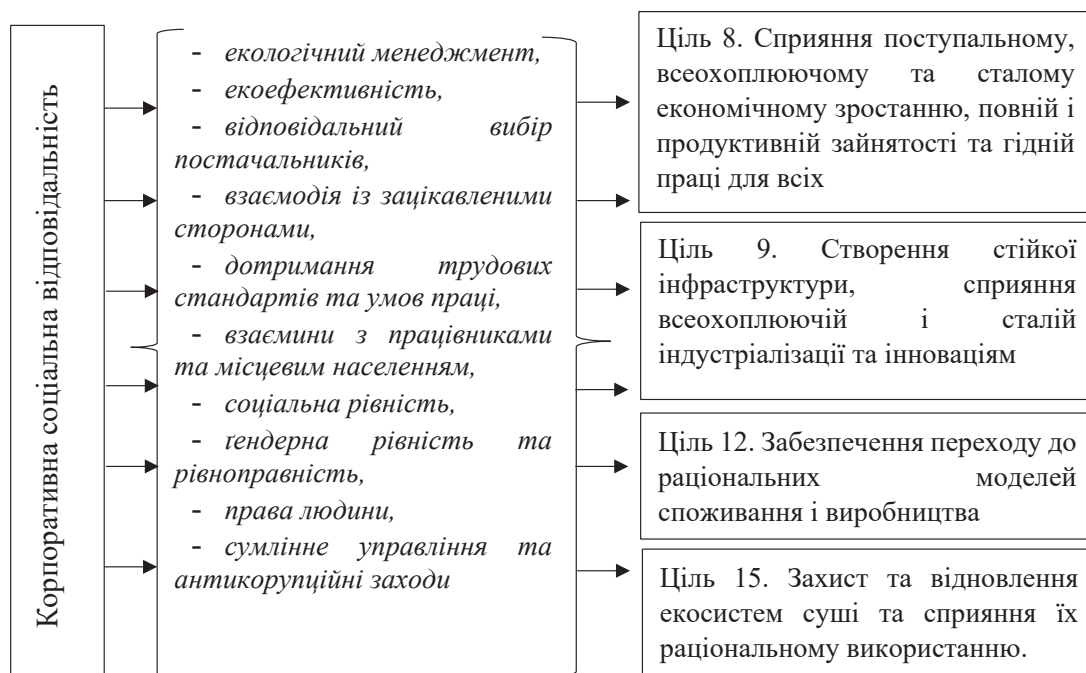

Рисунок 1 – Спрямованість концепції корпоративної соціальної відповідальності на досягнення Цілей сталого розвитку

Джерело: розроблено автором на основі [10; 14]

впливають на мотивацію (спонсорство, благодійність, сприяння захисту навколишнього середовища тощо), але зрештою сприяють поліпшенню власного іміджу господарюючої структури.

Найбільш поширений напрямок КСВ – галузь екологічного управління через його прямий вплив на виробничі витрати внаслідок зменшення споживання ресурсів та утилізації відходів, а також виходу на ринки з новою продукцією. З цієї метою інтегровані структури можуть стимулювати проведення наукових досліджень, здійснювати впровадження нових технологій, удосконалювати організацію виробництва, проводити екологічну оцінку, організовувати навчання співробітників та ін.

Стосовно працівників інтегрованої структури зміст корпоративної соціальної відповідальності може включати наступні основні аспекти (рис. 2).

Філософія КСВ передбачає необхідність дотримання прав людини. Загальний підхід передбачає, що інтегровані структури, щонайменше, повинні робити все від них залежне, щоб не порушувати права людини ні прямо, ні опосередковано. КСВ передбачає і необхідність взаємодії з територіальною громадою, тобто з місцевим населенням та владою. Так, великі інтегровані структури мають змогу розвивати відповідні програми допомоги науці та освіти шляхом формування та фінансування спеціальних грантових програм.

Важливими відмінними рисами перебудови діяльності великих інтегрованих структур у напрямку реалізації ідеї сталого розвитку є розширення спектру добровільно застосовуваних інструментів (переважаюча їх кількість знаходиться в галузі екологічного управління), їх поступове об'єднання у системи «стійкого» управління (концепцію КСВ можна розглядати як одну з таких систем) та поширення застосування окремих інструментів та систем на міжнародному рівні.

Ряд таких інструментів вже напрацьований та використовується в арсеналі державної та міжнародної політики і навіть перейшли до розряду обов'язкових заходів. Інтегровані структури можуть використовувати різні інструменти, але їх загальні принципи єдині (табл. 1).

Зазначені інструменти являють собою методи та процедури, які можуть використовувати великі інтегровані структури понад необхідні законодавчі норми та вимоги з метою зниження негативного впливу їх економічної діяльності на навколишнє середовище та/або поліпшення соціальних умов.

Серед найчастіше застосовуваних добровільних інструментів сталого управління бізнесом можна виділити системи екологічного менеджменту та КСВ, екологічну сертифікацію та маркування, екологічну оцінку, екологічний аудит, нефінансову корпоративну звітність.

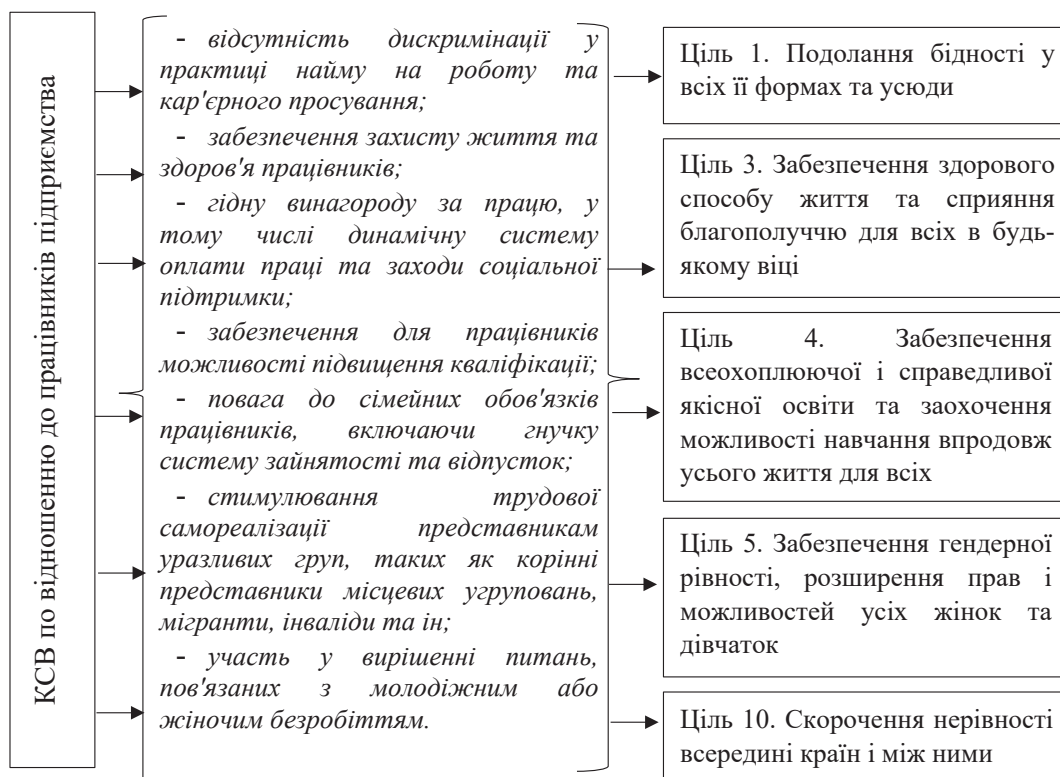

Рисунок 2 – Соціально-орієнтовані вектори концепції КСВ та їх відповідність Цілям сталого розвитку

Джерело: розроблено автором на основі [10; 14]

**Таблиця 1 – Інструментарій інтегрованих структур
щодо застосування концепції сталого розвитку**

Назва принципу	Загальна характеристика	Прийняті критерії
«from cradle to grave» («від колиски до могили») [2]	відповідальність за весь життєвий цикл товару	Відстеження впливу на кожному етапі життєвого циклу продукту, починаючи з моменту видобутку природних ресурсів із землі та переробки до кожного наступного етапу виробництва, транспортування, використання продукту та, зрештою, утилізації.
«from cradle to cradle» («від люльки до люльки») [4]	концепція, заснована на ідеї безвідходних систем виробництва, що не завдають шкоди навколишньому середовищу	Нешкідливість матеріалів. Повторне використання матеріалів. Використання відновлюваних джерел енергії. Розумне витрачання води. Соціальна відповідальність.
«closed-loop production» замкнутий цикл виробництва [1; 3]	переробка відходів та їх застосування в новому виробничому циклі	Економія матеріалів. Циклічність ресурсів. Автономність виробництва. Функціонал вище форми.

Джерело: сформовано автором на основі [1–4]

Висновки з проведеного дослідження.

Результати проведених науково-практичних досліджень свідчать про те, що великі інтегровані структури (корпорації, холдинги) в аграрному секторі економіки виступають основними генераторами і постачальниками новітніх технологій, дедалі більше визначають новий устрій як місцевої так і національної економіки. Вони зацікавлені у підтримці продуктивності власної сировинної бази та екологічної безпеки сировини чи напівфабрикатів, які споживаються як на внутрішньому ринку так і постачаються на експорт. Також зазначені структури є фінансово спроможні забезпечити відповідні технологічні можливості, навички поводження з небезпечними речовинами – гербіцидами, пестицидами, засобами захисту, ГМО, мають знання та відповідний менеджмент щодо імплементації

основного інструментарію для досягнення відповідних Цілей сталого розвитку. У ряді випадків вони можуть надати технологічну, фінансову та юридичну допомогу іншим підприємницьким структурам чи територіальним громадам.

Подальші дослідження з цієї проблематики доцільно спрямувати на дослідження можливостей та визначення ефективності наявного інструментарію по впровадженню та використанню систем екологічного менеджменту, відповідної сертифікації продукції та її маркуванню. А також дослідженню таких принципів діяльності, як «from cradle to grave» («від колиски до могили»), «from cradle to cradle» («від люльки до люльки»), та «closed-loop production» (замкнутий цикл виробництва), їх характеристики та визначення основних переваг для інтегрованих структур в аграрному секторі економіки.

Список використаної літератури:

1. Geissdoerfer M., Pieroni M.P., Pigosso D.C. and Soufani, K. Circular business models : A review. *Journal of Cleaner Production*. 2020. P. 277. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.123741>
2. Grossman M.R. Agriculture and Polluter Pays Principle. *Electronic Journal of Comparative Law*, 2007. Vol. 11/3. URL: <https://www.ejcl.org/113/article113-15.pdf>
3. Julia L.K. Nußholz. A circular business model mapping tool for creating value from prolonged product lifetime and closed material loops. *Journal of Cleaner Production*. 1 October 2018. Vol. 197. P. 1. Pp. 185–194. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.06.112>
4. McDonough W., Braungart M. Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things. *North Point Press*. 2002.
5. Бутко М.П., Родін В.С. Агропромислова інтеграція як шлях активізації аграрного виробництва. *Агросвіт*. 2010. № 3. С. 10–13.
6. Данкевич А.Є. Розвиток інтегрованих структур у сільському господарстві : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. 350 с.
7. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку, прийнята на конференції ООН в Ріо-де-Жанейро 14 червня 1992 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_455
8. Ігнатенко М.М. Процеси ресурсозабезпечення спеціалізації та концентрації виробництва в корпоративних агроформуваннях. *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 10–14.
9. Куценко І.В. Значення інтегрованих аграрних формувань в сільській економіці. *Вісник Сумського НАУ, «Економіка і менеджмент»*. 2016. № 8(61). С. 88–92.

10. Лупенко Ю.О., Кропивко М.Ф. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності. *Економіка АПК*. 2013. № 7. С. 5–21.
11. Організаційно-економічні аспекти сталого розвитку агропромислового комплексу та сільських територій : монографія / за ред. Брюховецького І.М., Жмайлова В.М., Маслака О.М. Суми : Сумський національний аграрний університет, 2015. С. 236–242.
12. Про холдингові компанії в Україні : Закон України від 15 березня 2006 р. № 3528-IV / *Верховна Рада України, ВВР*. 2006. № 34. Ст. 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
13. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів : національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 776 с.
14. Цілі сталого розвитку 2016–2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
15. Danko Y.I., Medvid V.Y., Koblianska I.I., Kornietsky O.V., Reznik N.P. Territorial government reform in Ukraine: Problem aspects of strategic management. *International Journal of Scientific and Technology Research*. 2020. 9(1), 1376–1382.

References:

1. Geissdoerfer M., Pieroni M.P., Pigosso D.C. and Soufani, K. (2020). Circular business models: A review. *Journal of Cleaner Production*, p. 277. DOI: <https://doi.org/10.1016%2Fj.jclepro.2020.123741>
2. Grossman M.R. (2007). Agriculture and Polluter Pays Principle. *Electronic Journal of Comparative Law*, vol. 11/3. Available at: <https://www.ejcl.org/113/article113-15.pdf>
3. Julia L.K. (1 October 2018). Nußholz. A circular business model mapping tool for creating value from prolonged product lifetime and closed material loops. *Journal of Cleaner Production*, vol. 197, p. 1, pp. 185–194. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.06.112>
4. McDonough W., Braungart M. (2002). *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things*. North Point Press.
5. Butko M.P., Rodin V.S. (2010). Ahropromyslova intehratsiia yak shliakh aktyvizatsii aharnoho vyrobnytstva. *Ahrosvit*, no. 3, pp. 10–13.
6. Dankevych A.Ie. (2011). Rozvytok intehrovanykh struktur u silskomu hospodarstvi: monohrafiia. Kyiv: NNTs IAE, 350 p.
7. Deklaratsiia Rio-de-Zhaneiro shchodo navkolyshnoho seredovyshcha ta rozvytku, pryiniata na konferentsii OON v Rio-de-Zhaneiro 14 chervnia 1992 roku. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_455
8. Ihnatenko M.M. (2017). Protsesy resursozabezpechennia spetsializatsii ta konsentratsii vyrobnytstva v korporatyvnykh ahroformuvanniakh. *Ekonomika ta derzhava*, no. 1, pp. 10–14.
9. Kutsenko I.V. (2016). Znachennia intehrovanykh ahrarykh formuvan v silskii ekonomitsi. *Visnyk Sums'koho NAU, "Ekonomika i menedzhment"*, no. 8(61), pp. 88–92.
10. Lupenko Yu.O., Kropyvko M.F. (2013). Ahrokhodynhy v Ukraini ta posylennia sotsialnoi spriamovanosti yikh diialnosti. *Ekonomika APK*, no. 7, pp. 5–21.
11. Orhanizatsiino-ekonomichni aspekty staloho rozvytku ahropromysloвого комплексу та сільських територій: монографія (2015) / за ред. Briukhovetskoho I.М., Zhmailova V.М., Maslaka O.М. Sumy: Sums'kyi natsionalnyi ahraryni universytet, pp. 236–242.
12. Pro kholdynhovi kompanii v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 15 bereznia 2006 r, no. 3528-IV / *Verkhovna Rada Ukrainy, VVR*, 2006, № 34, st. 291. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua>
13. Sotsialno-ekonomichni potentsial staloho rozvytku Ukrainy ta yii rehioniv: natsionalna dopovid (2014) / за ред. акад. NAN Ukrainy E.М. Libanovoi, акад. NAAN Ukrainy M.А. Khvesyka. Kyiv: DU IEPSR NAN Ukrainy, 776 p.
14. Tsili staloho rozvytku 2016–2030. Available at: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
15. Danko, Y.I., Medvid, V.Y., Koblianska, I.I., Kornietsky, O.V., & Reznik, N.P. (2020). Territorial government reform in Ukraine: Problem aspects of strategic management. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 9(1), 1376–1382.

Serhii Pasko, Postgraduate Student, Sumy National Agrarian University (Sumy, Ukraine)

ROLE AND PLACE OF INTEGRATED AGRARIAN FORMATIONS IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT ECONOMY

The article discusses the role and place of integrated agrarian formations in the economy of sustainable development. The main international documents based on which goals are formed and measures are taken to implement the concept of sustainable development are highlighted. The place is defined and the impact of large integrated structures, such as agroholdings, on the sustainable development economy is characterized. The main advantages of implementing sustainable development approaches in the activities of the integrated structure are identified. The concept of corporate social responsibility is described, compliance with which becomes one of the most important tasks of corporate strategy and increasing the competitive advantages of the integrated structure. The focus of the concept of corporate social responsibility on the achievement of the Sustainable Development Goals is investigated. The advantages of the concept of corporate social responsibility in its implementation in the management and production activities of the integrated structure are substantiated. The socially oriented vectors of the concept of corporate social responsibility and their compliance with the Sustainable Development Goals are considered. The tools of integrated structures for the application of the concept of sustainable development are considered. It was concluded that large integrated structures have been influenced in terms of the implementation of the main provisions of sustainable development, the possibility of introducing certain tools into their own production activities to achieve the relevant Sustainable Development Goals.

Key words: *agricultural sector, integrated structure, integrated agrarian formation, holding, sustainable development, sustainable development goals, corporate social responsibility, corporate governance.*

Дата надходження до редакції: 05.12.2022 р.